רלו בִּרְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עַרְבִית. וּבוֹ ד' סְעִיפִים:

א (א) [א]בָּעֶרֶב מְבָרֵךְ (א) [א] (ב) שְׁתַּיִם לִפְנֵי קְרִיאַת שְׁמַע, (ג) וּשְׁתַּיִם לְאַחֲרֶיהָ: **ב** [ב]אֵין לְסַפֵּר (ד) בֵּין גְּאֻלָּה דְּעַרְבִית לִתְפִלָּה, (ה) א]ג וְאַף הַנּוֹהֲגִין לוֹמַר שְׁמוֹנָה עָשָׂר פְּסוּקִים וְיִרְאוּ עֵינֵינוּ, (ו) אֵין לְהַפְסִיק בֵּין יִרְאוּ עֵינֵינוּ לִתְפִלָּה. ב]ד וּמִיהוּ מַה שֶּׁמַּכְרִיז שְׁלִיחַ צִבּוּר רֹאשׁ חֹדֶשׁ בֵּין קַדִּישׁ לִתְפִלַּת עַרְבִית לֹא הָוֵי הֶפְסֵק, כֵּיוָן שֶׁהוּא (ז) צֹרֶךְ הַתְּפִלָּה. ה וְכֵן יָכוֹל (ח) לוֹמַר בָּרְכוּ לְהוֹצִיא מִי שֶׁלֹּא שָׁמַע, וְלֹא הָוֵי הֶפְסֵק. הַגָּה: (ט) וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ס"ט (ס"א). רָאִיתִי מְדַקְדְּקִים (י) נָהֲגוּ לַעֲמֹד כְּשֶׁאוֹמְרִים הַשְּׁמוֹנָה עָשָׂר פְּסוּקִים שֶׁל בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם וְכוּ', וּמִנְהָג יָפֶה הוּא, כִּי נִתְקְנוּ בִּמְקוֹם תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, וְעַל כֵּן רָאוּי (ג) לַעֲמֹד בָּהֶן כְּמוֹ בַּתְּפִלָּה: **ג** [ו]מָצָא צִבּוּר שֶׁקָּרְאוּ קְרִיאַת שְׁמַע (יא) וְרוֹצִים לַעֲמֹד בִּתְפִלָּה,

בְּאֵר הַגּוֹלָה

א בְּרָכוֹת י"א (ע"א). ב שָׁם ד' (ע"ב) וּכְרַבִּי יוֹחָנָן. ג הָרֹא"שׁ שָׁם (פ"א סי' ה) וּבִתְשׁוּבָה (כלל ד סי' ו). ד הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה (ח"א סי' רצג). ה אָגוּר (סי' שלא) בְּשֵׁם רַב עַמְרָם (סי' צב). ו בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ונראה שמי וכו') אֲפִלּוּ לְדַעַת הַתּוֹסָפוֹת (ברכות ד: ד"ה דאמר) וְהָרֹא"שׁ (שם), וְכֵן כָּתַב הַכֹּל בּוֹ (סי' כח) וְהָרַשְׁבָּ"א שָׁם (ברכות ב. ד"ה והקשו בתוס').

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

א [א] שְׁתַּיִם לִפְנֵי קְרִיאַת שְׁמַע. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בְּשִׁלְמֵי צִבּוּר (סדר תפלת ערבית סי' ג ס"ג) שֶׁכָּתוּב בְּכִתְבֵי הָאֲרִ"י דְּצָרִיךְ לְדַקְדֵּק וְלוֹמַר מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה, פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים בִּתְבוּנָה, וּבָזֶה רַבִּים שָׁגוּ וּמַעֲרִיבִים עֲרָבִים. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָעֵת לֹא מָצָאתִי זֶה בְּכִתְבֵי הָאֲרִ"י זַ"ל, וְגַם בִּפְרִי עֵץ חַיִּים (שער מנחה מעריב פ"ו) בְּשֵׁם הַחֲבֵרִים נִרְאֶה הַסֵּדֶר כְּמוֹ שֶׁאָנוּ נוֹהֲגִים לוֹמַר בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים. וְאֻמְנָם הָרוֹאֶה יִרְאֶה כִּי הַמְחַבֵּר שִׁלְמֵי צִבּוּר הָיָה בְּיָדוֹ כִּתְבֵי הָאֲרִ"י זַ"ל מְדֻיָּקִים, וְצָרִיךְ עִיּוּן:

בְּאֵר הֵיטֵב

א (א) שְׁתַּיִם לִפְנֵי קְרִיאַת שְׁמַע. יֵשׁ לְהַפְסִיק בֵּין בְּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ וּבֵין בּוֹרֵא יוֹם וָלַיְלָה. עֵמֶק בְּרָכָה (סי' נא). מַה שֶּׁאָנוּ חוֹתְמִין מֶלֶךְ צוּר יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ כְּשֶׁאוֹמְרִים מַעֲרָבִית, אֵינוֹ נָכוֹן. בַּ"ח (סי' סו ס"ה), עַיֵּן לְעֵיל סִימָן ס"ו סָעִיף קָטָן י"ב. וּמָגֵן אַבְרָהָם (ד"ה כתוב בעמק הברכה) כָּתַב דִּבְסוֹף פֶּרֶק קַמָּא דִּבְרָכוֹת (יב. ד"ה שנא' להגיד) פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י דְּדַוְקָא שַׁחֲרִית קָאֵי עַל גְּאֻלָּה שֶׁעָבְרָה, אֲבָל גְּאֻלָּה דְּעַרְבִית קָאֵי גַּם עַל לֶעָתִיד, וְאִם כֵּן אֵין לָזוּז מֵהַמִּנְהָג: **ב** (ג) לַעֲמֹד. וּבִמְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת (ואתחנן אופן רנ) כָּתַב דְּצָרִיךְ לֵישֵׁב, וְכֵן כָּתַב מַטֵּה מֹשֶׁה (סי' שפז) בְּשֵׁם מַהֲרִי"ל וּמַהַרְשַׁ"ל. וְכֵן כָּתַב הַטַּ"ז (סק"ג), דְּאִם הָאוֹמְרָם מְעֻמָּד נִתְכַּוֵּן שֶׁיְּהֵא בִּמְקוֹם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, אִם כֵּן יָצָא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **בָּעֶרֶב וְכוּ'.** וְהַמִּנְהָג לוֹמַר וְהוּא רַחוּם קֹדֶם תְּפִלַּת עַרְבִית [טוּר בְּסִימָן רל"ז, עַיֵּן שָׁם הַטַּעַם]. וְדַע דְּמַה שֶּׁמְּבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן נ"ד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן י"ג בְּשֵׁם הָאַחֲרוֹנִים דְּאַחַר בָּרְכוּ דִּינוֹ כְּאֶמְצַע הַפֶּרֶק [דְּעִקַּר בָּרְכוּ שֶׁאוֹמֵר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר הַכַּוָּנָה אַבְּרָכוֹת שֶׁמְּבָרְכִין הָעוֹלָם אַחַר כָּךְ, וְכֵיוָן שֶׁעָנוּ הָעוֹלָם בָּרְכוּ הָוֵי כְּאִלּוּ הִתְחִילוּ הַבְּרָכָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה) וְהַפְּרִי מְגָדִים שָׁם (א"א סק"ד), עַיֵּן שָׁם], פָּשׁוּט דְּאֵין לְחַלֵּק בֵּין שַׁחֲרִית לְעַרְבִית. וּלְפִי זֶה צָרִיךְ לִזָּהֵר מְאֹד שֶׁלֹּא לְסַפֵּר אַחַר בָּרְכוּ דְּעַרְבִית אֲפִלּוּ קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל לְבָרֵךְ הַבְּרָכָה רִאשׁוֹנָה אִם דַּעְתּוֹ לְהִתְפַּלֵּל אָז מַעֲרִיב עִם הַצִּבּוּר, וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים הַרְבֵּה אֲנָשִׁים נִכְשָׁלִין בָּזֶה: (ב) **שְׁתַּיִם וְכוּ'.** אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ וְכוּ' וְאַהֲבַת עוֹלָם. וְאֵינָהּ פּוֹתַחַת בְּבָרוּךְ דְּהַוְיָא סְמוּכָה לָרִאשׁוֹנָה. וְיֵשׁ לְהַפְסִיק (א) בֵּין בְּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ לְבֵין בּוֹרֵא יוֹם וָלַיְלָה, דְּכִרְצוֹנוֹ קָאֵי אַדִּלְעֵיל. ג]וּמִנְהַג סְפָרַד שֶׁלֹּא לוֹמַר ה' צְבָאוֹת וְכוּ' אֵל חַי וְכוּ', אֶלָּא מְסַיְּמִין תֵּכֶף אַחֲרֵי מַבְדִּיל בֵּין יוֹם וְכוּ' בָּרוּךְ אַתָּה וְכוּ', כִּי הֵיכִי דְּלֶהֱוֵי מֵעֵין חֲתִימָה סָמוּךְ לַחֲתִימָה, וְכֵן נָכוֹן. וְעַיֵּן בְּטוּר שֶׁיִּשֵּׁב גַּם מִנְהָגֵנוּ דְּהָוֵי גַּם כֵּן מֵעֵין חֲתִימָה, שֶׁאָנוּ מִתְפַּלְלִין שֶׁיִּמְלֹךְ ה', וְיִתְקַיֵּם 'וְהָיָה לְעֵת עֶרֶב יִהְיֶה אוֹר' (זכריה יד ז) לָנוּ, וְחֹשֶׁךְ לְשׂוֹנְאֵי ה'. וּמַה שֶּׁאָנוּ אוֹמְרִים ה' צְבָאוֹת, כָּתְבוּ גַּם כֵּן הָאַחֲרוֹנִים מִשּׁוּם דִּכְתִיב 'עֹשֵׂה שַׁחַר עֵיפָה [וְגוֹ'] ה' [אֱלֹהֵי] צְבָאוֹת שְׁמוֹ' (עמוס ד יג): (ג) **וּשְׁתַּיִם לְאַחֲרֶיהָ.** רִאשׁוֹנָה אֱמֶת וֶאֱמוּנָה, וְאֵינָהּ פּוֹתַחַת בְּבָרוּךְ דְּהַוְיָא סְמוּכָה לַחֲבֶרְתָּהּ, דִּקְרִיאַת שְׁמַע לֹא הָוֵי הֶפְסֵק, וְחוֹתֵם בָּרוּךְ אַתָּה ה' גָּאַל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ בַּתְּפִלָּה, מִשּׁוּם שֶׁנִּתְקְנָה עַל הַגְּאֻלָּה שֶׁעָבְרָה [טוּר]. וּבְמַעֲרָבִית שֶׁל יוֹם טוֹב נוֹהֲגִין לְסַיֵּם מֶלֶךְ צוּר יִשְׂרָאֵל וְגוֹאֲלוֹ, וּמְפַקְפְּקִין הַרְבֵּה בָּזֶה, וְהַרְבֵּה מֵהָאַחֲרוֹנִים מְיַשְּׁבִין הַמִּנְהָג, וְאַף עַל פִּי כֵן יוֹתֵר טוֹב לְסַיֵּם גָּאַל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסִימָן ס"ו בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ל"ג. וּבְרָכָה שְׁנִיָּה הַשְׁכִּיבֵנוּ, וְחוֹתֵם שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעַד, מִפְּנֵי שֶׁלַּיְלָה צְרִיכִין שִׁמּוּר מִן הַמַּזִּיקִין. וְאַף עַל גַּב דְּקַיְמָא לָן דְּצָרִיךְ לִסְמֹךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה אַף בְּעַרְבִית וּכְדִלְקַמֵּהּ בְּסָעִיף ב', מִכָּל מָקוֹם הַשְׁכִּיבֵנוּ לֹא הָוֵי הֶפְסֵק, דִּכִגְאֻלָּה אֲרִיכְתָּא דַּמְיָא [גְּמָרָא (ברכות ט:)]. וְכָתְבוּ בְּתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (ב: ד"ה ואע"ג) הַטַּעַם, דִּכְשֶׁעָבַר ה' לִנְגֹּף אֶת מִצְרַיִם הָיוּ יִשְׂרָאֵל מְפַחֲדִים וּמִתְפַּלְלִים לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּקַיֵּם דְּבָרוֹ שֶׁלֹּא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית לָבֹא אֶל בָּתֵּיהֶם לִנְגֹּף, וּכְנֶגֶד אוֹתָהּ תְּפִלָּה תִּקְנוּ לוֹמַר הַשְׁכִּיבֵנוּ, הִלְכָּךְ מֵעֵין גְּאֻלָּה הִיא: **ב** (ד) **בֵּין גְּאֻלָּה דְּעַרְבִית לִתְפִלָּה.** שֶׁגַּם בְּעַרְבִית מִצְוָה לִסְמֹךְ (ג) גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה: (ה) **וְאַף הַנּוֹהֲגִין לוֹמַר וְכוּ'.** וּבְטוּר מְסַיֵּם בָּזֶה, וּמַה שֶּׁנּוֹהֲגִין לְהַפְסִיק בִּפְסוּקִים וְיִרְאוּ עֵינֵינוּ וְקַדִּישׁ, לְפִי שֶׁבַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת שֶׁלָּהֶם בַּשָּׂדוֹת, וְהָיוּ יְרֵאִים לְהִתְאַחֵר שָׁם עַד זְמַן תְּפִלַּת עַרְבִית, וְתִקְנוּ לוֹמַר פְּסוּקִים אֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה אַזְכָּרוֹת כְּנֶגֶד שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת שֶׁיֵּשׁ בִּתְפִלַּת עַרְבִית, וְנִפְטָרִין בְּקַדִּישׁ, וְעַתָּה שֶׁחָזְרוּ לְהִתְפַּלֵּל עַרְבִית בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת לֹא נִתְבַּטֵּל מִנְהָג הָרִאשׁוֹן, וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לְהַפְסִיק בִּדְבָרִים אֲחֵרִים, וְיֵשׁ מִן הַגְּדוֹלִים שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְאָמְרָם. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּבָזֶה נָבִין דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר: (ו) **אֵין לְהַפְסִיק וְכוּ'.** דְּאוֹתָן פְּסוּקִים לֹא מִקְרֵי הֶפְסֵק, כֵּיוָן דְּתַקְּנוּ לְאוֹמְרָם הָוֵי לֵיהּ כִּגְאֻלָּה אֲרִיכְתָּא [תּוֹסָפוֹת (שם ד: ד"ה דאמר ר"י)]: (ז) **צֹרֶךְ הַתְּפִלָּה.** וְלָאו דַּוְקָא לִקְרֹא וּלְהַכְרִיז שֶׁהוּא רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁהוּא דְּאוֹרַיְתָא, אוֹ לְהַכְרִיז טַל וּמָטָר שֶׁאִם יִטְעוּ צָרִיךְ לַחֲזֹר, אֶלָּא אֲפִלּוּ לְהַכְרִיז עַל הַנִּסִּים (ג) שַׁפִּיר דָּמֵי, וְאַף עַל גַּב שֶׁאִם יִטְעוּ גַּם כֵּן אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר, דְּמִכָּל מָקוֹם הוּא צֹרֶךְ תְּפִלָּה. וְדַוְקָא בְּמָקוֹם זֶה (ד) יָכוֹל לְהַפְסִיק, אֲבָל כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד בְּבִרְכַּת קְרִיאַת שְׁמַע בֵּין הַפְּרָקִים, (ה) אָסוּר לוֹ לְהַכְרִיז שׁוּם דָּבָר: (ח) **לוֹמַר בָּרְכוּ.** דְּגַם זֶה (ו) הוּא צֹרֶךְ תְּפִלָּה: (ט) **וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ס"ט.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּשָׁם בַּהַגָּ"ה מְבֹאָר דְּדַוְקָא בְּעַרְבִית מְקִלִּינַן לָזֶה, אֲבָל לֹא בְּשַׁחֲרִית: (י) **נָהֲגוּ לַעֲמֹד וְכוּ'.** וְהַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ דְּיוֹתֵר טוֹב שֶׁלֹּא לַעֲמֹד, (ז) כְּדֵי לְהַרְאוֹת שֶׁאֵין רוֹצֶה לָצֵאת בָּזֶה יְדֵי חוֹבַת תְּפִלַּת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה, אַךְ כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר וְקוֹרֵא אַחַר כָּךְ קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ, אָז יוּכַל לוֹמַר בָּרוּךְ ה' וְכוּ' מְעֻמָּד, וְעַיֵּן מַה שֶּׁנִּכְתַּב לְקַמֵּהּ. כָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) בְּשֵׁם רַשַׁ"ל שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְהוּא פָּסוּק בְּדִבְרֵי הַיָּמִים (א' טז לה), וְלֹא יֹאמַר הוֹשִׁיעֵנוּ ה' אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ, דְּאִם כֵּן הוּא מוֹסִיף עַל שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה אַזְכָּרוֹת: **ג** (יא) **וְרוֹצִים לַעֲמֹד בִּתְפִלָּה.** וְאִם הֵם עוֹסְקִים עֲדַיִן בְּבִרְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע וְהוּא מְשַׁעֵר שֶׁעַד שֶׁיַּגִּיעוּ הַצִּבּוּר לִשְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה יוּכַל לוֹמַר קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ עַד שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעַד, יַעֲשֶׂה כֵּן, וִידַלֵּג בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם וְכוּ' וְיִתְפַּלֵּל שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה עִם הַצִּבּוּר, דְּאוֹתָן הַפְּסוּקִים אֵינָן אֶלָּא מִנְהָג, וְיֵשׁ גְּדוֹלִים שֶׁסּוֹבְרִים שֶׁאֵין לְאוֹמְרוֹ, וְלָכֵן מוּטָב לְדַלֵּג כְּדֵי לְקַיֵּם תְּפִלָּה בְּצִבּוּר עִם סְמִיכַת גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה, כֵּן כָּתְבוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים. [וְהִנֵּה בְּדִבְרֵי הַטַּ"ז (סק"ב) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ז) מְבֹאָר בְּהֶדְיָא דְּבָרוּךְ ה' לְעוֹלָם וְכוּ' וְגַם יִרְאוּ עֵינֵינוּ יֹאמַר אַחַר הַתְּפִלָּה, וְכֵן הֶעְתִּיק הַחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל לד ס"ג), וְכֵן מַשְׁמַע קְצָת בְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ב'. אָכֵן בְּמַעֲשֶׂה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (א) אַחֲרוֹנִים: **ב** (ב) וְאָמְרוּ חֲזַ"ל (ברכות ד:) אֵיזֶהוּ בֶּן עוֹלָם הַבָּא זֶה הַסּוֹמֵךְ גְּאֻלָּה שֶׁל עַרְבִית לִתְפִלָּה שֶׁל עַרְבִית: (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א), וְכֵן כָּתַב בְּנָהָר שָׁלוֹם (סק"א): (ד) **וְדַוְקָא בְּעַרְבִית,** דִּסְמִיכַת גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה שֶׁלּוֹ לֹא חָמִיר כֻּלֵּי הַאי מִשּׁוּם דִּתְפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת, **אֲבָל בֵּין גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה דְּשַׁחֲרִית חֲמִירָא טְפֵי וְאָסוּר** [טַ"ז בְּסִימָן קי"ד (סק"ב) וּפְרִי מְגָדִים (א"א סק"א) בְּסִימָן זֶה]: (ה) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"א) בְּסִימָן תכ"ב: (ו) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומה שנוהגים): (ז) **וְעַל כָּל פָּנִים לֹא יַעֲמֹד וּפָנָיו אֶל הַקִּיר, דְּאָז נִרְאֶה כִּמְכַוֵּן לָצֵאת בָּזֶה תְּפִלַּת שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה** [אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ו) וּפְרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ג)]:

ליקוטי דברי הרב: א] בסידור הרב (סדר תפילת ערבית) מביא ב' דעות אם אומרים פסוקים אלו, והמובן מדבריו שם שדעתו שלא לומר מפני חשש הפסק [ראה בפסקי הסידור אות קכ"ח בהערה שם]. **ב]** בסידור (שם) כתב: אין להפסיק להכריז יעלה ויבא בליל ראש חודש. **ג]** ובסידור הרב הנוסח ה' צבאות שמו בא"י וכו' [בלא 'אל חי' וכו'].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(ג) (יב) יִתְפַּלֵּל עִמָּהֶם וְאַחַר כָּךְ יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע (ד) עִם בְּרָכוֹתֶיהָ: ד זְאַחַר שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל אוֹמֵר אָמֵן (יג) אַחַר בִּרְכַּת עַצְמוֹ, (יד) וְלֹא יַעֲנֶה אָמֵן אַחַר בִּרְכַּת (טו) הַמַּלְךָ (ה) בִּכְבוֹדוֹ. (טז) (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רט"ו (ס"ו)):

ז הַרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק א' מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (ה"ז).

רלז סֵדֶר תְּפִלַּת עַרְבִית. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א (א) אֵין שְׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר הַתְּפִלָּה בִּתְפִלַּת עַרְבִית. (ב) (וְאֵין נוֹפְלִין עַל פְּנֵיהֶם לְאַחַר עַרְבִית):

א הַרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ט' מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה"ט) וְהַטּוּר וְרַשְׁבָּ"א (בתשובה ח"א סי' קפג).

רלח לְקַבֵּעַ עִתִּים לַתּוֹרָה בַּלַּיְלָה. וּבוֹ ב' סְעִיפִים:

א עֲיָרוּבִין (י"ח) [ס"ה (ע"א)]. ב שָׁם.

א אֲצָרִיךְ לִזָּהֵר (א) בִּלְמוּד הַלַּיְלָה יוֹתֵר מִבְּשֶׁל יוֹם, וְהַמְבַטְּלוֹ (ב) עָנְשׁוֹ (ג) מֻרְבֶּה: ב אִם יֵשׁ לוֹ

בֵּאֹר הֵיטֵב

יְדֵי תְּפִלַּת עַרְבִית, וְהָאִידְּ יִתְפַּלֵּל אַחַר כָּךְ עַרְבִית שֵׁנִית, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב אֲלִיָּה זוּטָא (סק"א) דְּצֵל כָּל פָּנִים לֹא יֵעָמֵד וּפָנָיו אֶל הַקִּיר כְּמוֹ בִּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה: ג (ג) יִתְפַּלֵּל עִמָּהֶם. אַף עַל פִּי שֶׁהֵם מִתְפַּלְּלִים מִבְּעוֹד יוֹם, מִכָּל מָקוֹם תְּפִלַּת הַצִּבּוּר צָרִיכָא מִמֵּיסְמַךְ גְּאֻלָּה לְתִפִלַּת עַרְבִית שֶׁהוּא רְשׁוּת. וְנִרְאֶה לִי דְּאִם יֵשׁ שֶׁהוּת, יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ, וְיִדְלֵג 'בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן' וְגוֹ' וְגַם 'יָאֵר עֵינֵינוּ' וְגוֹ' כְּדֵי לְהִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר, דְּאֵינָהּ אֶלָּא מִנְהָג, וְכָמָּה גְּדוֹלִים סוֹבְרִים דְּאֵין לֶאֱמֹרוֹ. וְאִם בָּא לְבֵית הַכְּנֶסֶת בְּשָׁעָה שֶׁמִּתְחִילִין בָּרְכוּ וְהוּא לֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה, יִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּעוֹד שֶׁהֵם קוֹרִין קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּל עַרְבִית עִם הַצִּבּוּר, דְּאַף עַל גַּב דְּבֵרְכָה בְּלֹא חֲתִימָה בְּעִלְמָא אֵינָהּ חֲשׁוּבָה בְּרָכָה כְּלָל, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דַּאֲפִלּוּ קֹדֶם שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה הוּא רַק מִנְהָגָא בְּעִלְמָא, הָבוּ דְּלֹא לְהוֹסִיף עָלָהּ]. עוֹד כָּתְבוּ, בִּמְקוֹמוֹת שֶׁמְּקַדִּימִין לְהִתְפַּלֵּל עַרְבִית מִבְּעוֹד יוֹם וּבָא לְבֵית הַכְּנֶסֶת בְּשָׁעָה שֶׁמַּתְחִילִין בָּרְכוּ וְהוּא לֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה, יִתְפַּלֵּל מִנְחָה בְּעוֹד שֶׁהֵם קוֹרִין קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּל עַרְבִית עִם הַצִּבּוּר וְאַחַר כָּךְ יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ בַּלַּיְלָה. אָכֵן אִם יִהְיֶה לוֹ לְתִפִלַּת עַרְבִית מִנְיָן בַּלַּיְלָה, יַמְתִּין בִּתְפִלַּת מִנְחָה לְהִתְפַּלֵּל בְּשָׁעָה שֶׁהַצִּבּוּר מִתְפַּלְּלִין עַרְבִית, וּתְפִלַּת עַרְבִית יִתְפַּלֵּל אַחַר כָּךְ כְּדִינָהּ עִם צִבּוּר בַּלַּיְלָה [פְּרִי מְגַדִּים (משז"ז סק"ד)]: (יב) יִתְפַּלֵּל עִמָּהֶם. דְּתִפִלַּת הַצִּבּוּר עֲדִיפָא מִמֵּיסְמַךְ גְּאֻלָּה לְתִפִלָּה (פ) דְּעַרְבִית [וַאֲפִלּוּ אִם הַצִּבּוּר מִתְפַּלְּלִין מִבְּעוֹד יוֹם, אֲפִלּוּ הָכִי יִתְפַּלֵּל (ט) עִמָּהֶם וְיִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ כְּשֶׁיּוּגְּעַ וְמַנָּהּ. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן רל"ג סָעִיף א' מָתַי יוּכַל לְהִתְפַּלֵּל שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה (י) דְּעַרְבִית מִבְּעוֹד יוֹם]. אֲבָל כָּל זֶה דַּוְקָא כְּשֶׁהוּא מְשֻׁעָר שֶׁלֹּא יוּכַל לְהַשִּׂיג אַחַר כָּךְ מִנְיָן לְהִתְפַּלֵּל עִמָּהֶם, דְּאִי לָאו הָכִי אֵין לוֹ לְבַטֵּל מִצְוַת סְמִיכַת גְּאֻלָּה לְתִפִלָּה: ד (יג) אַחַר בִּרְכַּת עַצְמוֹ. שֶׁהוּא סִיּוּם בִּרְכַּת קְרִיאַת שְׁמַע, וְאָזֵיל הַמְחַבֵּר לְטַעֲמֵיהּ בְּמַה שֶׁפָּסַק בְּסִימָן רט"ו סָעִיף א', עַיֵּן שָׁם: (יד) וְלֹא יַעֲנֶה וְכוּ'. כִּי הִיא אֵינָהּ שַׁיָּךְ לִבְרַכַּת קְרִיאַת שְׁמַע, וְהָוְיָא כְּכָל בְּרָכָה מְיֻחֶדֶת שֶׁאֵין עוֹנֶה אָמֵן אַחַר בִּרְכַּת עַצְמוֹ: (טו) הַמֶּלֶךְ בִּכְבוֹדוֹ. בְּאוֹמְרוֹ (יא) תָּמִיד יִמְלֹךְ עָלֵינוּ לֹא יִהְיֶה כַּנָּתְנוֹ בִּלְשׁוֹן בַּקָּשָׁה שֶׁיִּמְלֹךְ עָלֵינוּ דְּהַיְנוּ לְקֹרֶב הַגְּאֻלָּה, שֶׁאֵין תְּפִלָּה בַּחֲתִימַת הַבְּרָכָה, אֶלָּא יִהְיֶה כַּנָּתְנוֹ בִּלְשׁוֹן שֶׁבַח, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִמְלֹךְ לְעוֹלָם [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד)]: (טז) (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רט"ו. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁשָּׁם כָּתַב הָרַמְ"א שֶׁבִּמְדִינוֹתֵינוּ אֵין נוֹהֲגִין לַעֲנוֹת אַחַר בְּרַכַּת עַצְמוֹ, אֲפִלּוּ אַחַר בְּרַכַּת שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעַד:

א (א) אֵין שְׁלִיחַ צִבּוּר וְכוּ'. שֶׁאֵין תְּפִלַּת עַרְבִית חוֹבָה רַק מִצְוָה,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ג (פ) אֲבָל בְּשַׁחֲרִית עָדִיף מִצְוַת סְמִיכַת גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה מִתְּפִלָּה בְּצִבּוּר, וְעַל כֵּן אִם בָּא לְעַזְרַת אֲבוֹתֵינוּ וְכוּ' אָסוּר לוֹ לְהִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר וְלִקְרֹא קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ אַחַר כָּךְ [כָּל הַפּוֹסְקִים]: (ע) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) וְכִדְבָרָיו מוֹכֵיחַ בִּתְשׁוּבַת רַב הַאי גְּאוֹן הַמּוּבָא בְּרֹאשׁ רֵישׁ בְּרָכוֹת (סי' א), עַיֵּן שָׁם, וְקָצַת מִמְּנוּ הָעִתִּיקוּ הַבַּיִת יוֹסֵף בְּסִימָן זֶה (ד"ה ונראה שפיר): (י) הַיְנוּ דְּאִם דַּרְכּוֹ לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה אַחַר

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah